List 29. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 21. julija 1869.

Gospodarske stvari.

O kmetijski obrtniji.

Spisal Rihard Dolenec.

(Dalje.)

B. Izdelovanje prediva.

4. pismo.

To je pač vse lepo in dobro, bo marsikdo rekel; al kdo bo to vse izvršil? kje denar vzel? in Bog vedi, ali se bo splačalo ali ne?

Kar se tiče prvega vprašanja, mislim, da pravo rečem, ako povdarim, da je to dolžnost kmetijskih družeb. Po izgledu druzih dežel in njih kmetijskih društev bi tedaj tudi marljiva družba kmetijska v Ljubljani *) morala za predivstvo poseben odsek izvoliti. Tako izvoljenemu odseku naj bi bila naloga, od sl. kmetijskega ministerstva denarne pomoči si izprositi, za razširjanje in zboljšanje lanú in konopelj po načelih, ktere smo v prvem, drugem in tretjem pismu navedli. Ako bi pa za družbo kmetijsko to pretežavno bilo, naj bi se pa posebna društva ustanovila z istim poslom, in to bi še najboljše bilo.

Od ministerstva dovoljeni denar bi se koristno porabil po nasvetu sl. ministerstva samega, ktero v knjigi „Ueber die Zustände der Flachs- und Hanfproduktion in Mähren, Schlesien und Böhmen“ povdarja, da je treba skrbeti 1) za nakup ruskega semena, 2) za pospešitev pridelovanja boljšega domačega semena, 3) za dosego boljšega godenja in daljega izdelovanja (to bi pri nas), kakor je že omenjeno bilo, izdelalnici pristajalo, 4) za pošiljanje sposobnih mladih kmetovalcev v dežele, kjer se predivstvo izvrstno gojí, 5) za vpeljavo posebnih sejmov za predivo ali prav za prav sejmov za lan, 6) za razpisovanje premij.

Izdelalnice naj bi se dale z največim pridom s socijalno pomočjo, to je, na delnice (akcije) ustanoviti. Stanje izdelalnic se ne dá na tanko že naprej izreči, kajti to je od dosti okoliščin odvisno, na primer, od velikosti, ktera se jej ima ponuditi, od njene delavnosti ali samo za lan ali tudi za konoplje; od gonilnih močí vode ali puha itd.

Gotovo je najbolje, ako se pred ustanovljenjem, kakor je gori omenjeno, sposobni mladi kmetovalci v tuje dežele pošljejo, da se tam z vsem na tanko seznanijo. V ta namen so poslali iz Českega, Moravskega in Šleskega že davno takih kmetovalcev v Belgijo. V novejši dôbi postopajo enako: Štajarska, Spodnje-Avstrijska in Ogerska v največi meri, kjer letos jih pošlje Ogerska 6 v Belgijo, 6 v Irlandijo.

Brez natančnega stalnega znanja kaj početi, se vé, da je račun brez krčmarja; vendar se sme že naprej reči, da v škodo delati skoro ni mogoče, kajti ako pomislimo, da se je za obstoječe avstrijske predilnice leta 1867. več kakor 329.777 centov na pol mikanega prediva vpeljati moralo; sme se soditi, da se bo to število za naprej le še pomnožilo zavoljo čedalje večega števila predilnic.

To veljá za predivstvo sploh. Ako pa posebno pozornost obrnemo na Kranjsko, vidimo, da so celó tiste prodajalnice, ki samo predivo prodajajo, polne tujega blaga, — kaj pa še le druge s platnom itd.? Še celó vrvarji dobivajo konopnino od zunaj, in veliko potrebo platna za žaklje in talasi krije moravsko in šlezko platno.

To so menda dosto lepi dokazi, da se dá v tem obziru še jako mnogo storiti in to z najboljšim vspehom.

Razume se samo po sebi, da pri izdelalnicah ostati ne more, al o teh že zdaj govoriti, dokler še ni podnožje vstrojeno, reklo bi se: drugo nadstropje pred prvim zidati.

Ako pridemo tako daleč, da bode več izdelalnic z delom preskrbljenih, potem nam ni za predilnice ali pa tkalnice skrbeti; kajti smemo si biti v svesti, da se bodo nehoté premožnaki najdli, kteri bodo na lastno roko deželni pridelek više izdelali, in dovršeno platno namesti prediva iz dežele pošiljali. Spomnimo se pri tej priliki samo na Angleže; ti zadnji zavodi se utegnejo na delnice sezidati, akoravno dosti novcev stanejo. (V Késmarku v špiski županiji na Ogerskem se je ustanovila leta 1866. prva ogerska predilnica na delnice s prvotnim premoženjem od 245.000 gold.; goni jo sopar; stroški na leto znašaja 100.000 gold., izdela se 6000 centov prediva, ktero je večidel na Ruskem pridelano bilo. Dobiček mi ni znan; toliko pa vem, da hočejo predilnico razširiti, zraven pa še eno tkalnico vstanoviti, — zopet lep dokaz, da se izplača.

Da bodo predilnice in tkalnice severnih dežel jele nekoliko hirati, ako bomo kadaj tako srečni do lastnih prispeti, to je očividno, ker poglavitno platneno tržtvo je z južnimi deželami, kamor pa sosedje gotovo lahko boljši kup robo dajejo nego daljni severnjani.

Dalo bi se o predivstvu še dosti pisati, vendar mislim, da sem poglavitno potrebne reči omenil, tako, da mi ne ostane druzega kakor prihodnjič še o konoplji govoriti, in potem z veselo nado, da se bodo možje našli, kterim je na blagostanju naše dežele resnično ležeče, in kteri se bodo potrudili, to, česar si jaz in vsak pošten deželan želí — namreč slabotno delo peresa v resnična in krepka dela spremeniti — prvi del kmetijske obrtnije končati. (Kon. prih.)

*) Kakor se v obravnavah odbora družbe kmetijske ljubljanske bere, je ona predivstvo že v svojo skrb vzela, sl. ministerstvo denarne podpore prosila in tudi 600 gold. za letos dobila, iz kterih bode dva mlada kmetovalca na Moravsko poslala, drugo leto pa Belgijo. Vred.

Postava od 24. maja 1869. leta,

kako naj se uravná zemljiški (gruntni) davek. *)

(Dalje.)

Oddelek IV.

Vcenitev.

§. 34. Kako se posamesna zemljišča v tarifo vcenjujejo.

Vcenitev je to, da se cene, ki so v vrstilni tarifi postavljene za razne obdelovanjske rede ali načine, obrnejo na vsako posamesno davčno (davku podvrženo) zemljišče v občini in v okraju ali vrstilnem odseku.

Iz namena te vcenitve naj se okraj, ali oziroma vrstilni odsek razdelí na toliko posebnih vcenitvenih oddelkov ali skupín, kolikor jih je treba, ter bosta v vsakem takem oddelku po dva uda okrajne komisije (cenilca) vcenjevala posamesne občine ali grajščine, ki niso v občinski zvezi, pod poročevalčevim prigledom in z vednim ozirom na izbrane izglednice (§. 28.), in naj pri tem, ako sta vcenjevalca raznih misli, obveljá tista misel, kteri poročevalec pritrdi.

Čas, kadaj se začne vcenitev, naj se popred v vsaki občini ali samostojni grajščini očitno oznani.

K vcenitvi naj se pokličejo za zaupnike dotična občinska starešinstva (županstva) ali dva od njih povedana moža, po tem zastopniki samovoljnih grajščin in vsi tisti posestniki, ki vsaj šestino vsega zemljiškega davka plačujejo.

Taka zemljišča, ki so le po nenavadnem obdelovanju postala rodnejša od svoje bližnje okolice, naj se vcenjajo prav tako, kakor ta okolica.

Če je kje vrtnega ali vinograjskega obdelovanja manj od 50 štirjaških (kvadratnih) sežnjev, ali kmetijskega sveta kterega drugega obdelovanja manj od 400 štirjaških sežnjev, naj se to vzame k obdelovanju, k tistemu, kteremu je po lastnosti in prinosnosti najbližje. Od tega naj se odstopi le takrat, kadar bi bil razloček v prinosu teh dveh različnih obdelovanjskih načinov, ali oziroma dobrotnih vrstá tolikošen, da bi se po takem privzetju čisti prinos skupnega sveta za več kakor 10 odstotkov povečal al pomanjšal.

Tako naj se tudi odrezki dobrotnih vrstá, ki so v enem obdelovanju istega zemljišča vmes, če nimajo vsaj enega orala, privzamejo ali pritaknejo k dobrotni vrsti istega zemljišča, ako čisti prinos, kteri bi se dobil, ko bi se tak odrezek posebej precenjal, po tem ne bo za več kot 10 odstotkov povečan ali pomanjšan.

Vsako posamesno gozdovje naj se potem, kako so njegova tla poprek nosna, in kako lesovje ima, po navadi vceni samo v eno dobrotno vrsto brez ozira na vrednost, ki jo ima ob cenitvi stoječi les.

Če so pa v njem kosovi, ki imajo zdržema vsaj 50 oralov, ter so po zemlji, lesovju in po drugih okoliščinah, po kterih se čisti prinos ravná, med seboj jako različni, naj se vcenijo v več dobrotnih vrst.

Ko je vcenitev po vseh občinah okraja ali vrstilnega odseka dogotovljena, naj se nje podatki predložé okrajni komisiji, da jih pregleda in sestavi; ta komisija, če je kaj pomanjkljivega ali sumljivega, naj to poravná, če ni drugače, po ti poti, da izpošlje krajno (lokalno) komisijo, in naj dá po tem napraviti vcenilne registre ali vcenilnike (§. 36.).

*) Prezrl se je v zadnji številki §. 32., kteri se glasí tako-le:

§. 32. Kako se podajajo pritožbe ali vgovori zoper vrstilno tarifo.

Pritožbe od občin, večih posestnikov ali okrajnih cenilnih komisij naj se v šestih tednih neprestopnega roka (brišta) podajo pismene dotični okrajni komisiji, in ta naj jih s svojim mnenjem pošlje deželni komisiji.

Oddelek V.

Mera.

§. 35. Premembe v obdelovanju in zemlji naj se pregledajo in po tem zdanje katastralne mape popravijo.

Merjalci, ki so okrajnim komisijam pridani, imajo nalogo, da premembe, ki so se po zadnji meri v obdelovanju in v zemljiščih zgodile, če niso bile razvidnici oglašene, na samem mestu pregledajo in po njih zdanje mape popravijo.

§. 36. Kako se obdelovanjski in vrstni odrezki zrajtajo in sestavijo.

Ko je precenitev in vcenitev dokončana, naj merjalci vse te podatke tudi v sedanje mape vrisajo, in naj se po tem zrajtani prostori obdelovanjskih in vrstnih odrezkov vpišejo v cenilni register, kteri se za vsako občino posebej napravi.

Iz tega registra naj se prostori posamesnih dobrotnih vrst vsakega obdelovanja sestavijo tako, da ta sestava pokaže ves prostor vseh k občini spadajočih, v posamesne dobrotne vrste in obdelovanjske rede vcenjenih zemljišč.

Po le-ti vrstni sestavi naj se napravi okrajni pregled, iz kterega se mora videti, koliko je vsega prostora zemljišč, vcenjenih po dobrotnih vrstah in obdelovanjskih redih ali načinih, od vseh občin tistega okraja, oziroma od raznih vrstilnih odsekov, in koliko le-ti in pa okraj skup znašajo.

V tem pregledu naj se prerajta po prostoru in po tarifnih cenah čisti prinos posamnih dobrotnih vrst in obdelovanjskih načinov za občine, vrstilne odseke, če so, in za okraj; po tem poprečni čisti prinos od orala vsakega obdelovanja za občine, vrstilne odseke, če so, in za okraj.

Čisti prinos ali donesek vseh okrajev ene in iste dežele skupaj daje čisti prinos cele dežele.

(Dalje prihodnjič.)

Cujte gospodarji, da vam spet letos gosenice ne požró zelja!

Iz Podrošta.

Veliko za kmeta dobrega in koristnega so že „Novice“ nasvetovale; al ko je čas se dobrega njihovega sveta poprijeti, se pa le malo kteri vé še spomniti, kaj in kako je bilo priporočeno. Tudi lani so „Novice“ povedale, kako se najbolj gotovo zelje požrešnih gosenic obvaruje; namreč, da se morajo vsa jajčica, po zeljnih metuljih zaležena, na znotranjo stran zeljnatega perja, do časa obrati in pomečkati, iz kterih se pozneje izležejo požrešne gosenice. Ker sem te dni zapazil ne le v enem, ampak v mnogoterih zeljnikih veliko drobnih, pred ko ne od zeljnih metuljev zaleženih jajčic, zato nasvetujem, naj bi „Novice“ opomnile, da bi tudi drugod pregledali, obrali in pokončali od zeljnega metulja v zeljnikih zaležena jajčica, da ne bodo potem, ko bode že prepozno, popraševali: kaj jim je storiti, da ne bi jim gosenice zelja požrle.

M. Kalan.

Gospod Pajik — in pa odpis gruntnega davka v okolici ljubljanski.

Gospod Pajik, c. kr. okrajni predstojnik okolice ljubljanske, kakor smo že od več strani slišali, se dobrika kmetom, da je zadnje leto odpisal kmetom 37000 gold. Da je to za odpis nasvetoval, to mu verjamemo; odpisa pa ne dovrši on, ampak viša vlada.

Al zakaj mi te vrstice danes pišemo, temu je vzrok drug, namreč ta, da gospodu Pajku tisto glorijo vzamemo, s ktero ga tù in tam kak neveden kmet obdaja, češ, da ta odpis je le dobrota in milost Pajkova in da njemu gré zahvala za to, da se odpisujejo ena leta sem gruntni davki.

To ni res. Gosp. Pajik spolnuje le dolžnost okrajnega predstojnika, da se zgodí blaga volja presvitlega cesarja, ktero si je **kranjski deželni zbor** izprosil od Njih Veličanstva leta 1864.

Prajšajte gosp. Pajka le, naj Vam pové: ali mu je kterikrat na misel prišlo, da bi bil on prosil presvitlega cesarja, da bi se ubogemu kmetu zlajšal davek? Odpisaval je po starodavni postavi, kakor vsak drug predstojnik, kadar je kmetu toča ali kaka druga uíma vzela pridelek. In če bi se bil on tudi za zlajšanje davka na višem mestu potegnil — kar nam ni znano — le glas vpijočega v puščavi bila bi ostala njegova beseda, ktera, naj se mož še tako velicega dela, nima nič več veljave kakor vsacega druzega uradnika, ktero „ad acta“ položí viša oblast.

Odpis davka zunaj slabe letine ni tedaj gospod Pajkova zasluga; da ga odpiše, to je le njegova dolžnost po sklepu Njih Veličanstva cesarja od 31. decembra 1864. leta, kterega si je izprosil deželni zbor in noben drug, s podporo deželne vlade.

Kdor „Novice“ in druge naše časnike bere, dobro vé, kako je prišlo do tega, da se odpisuje gruntni davek; nevedni ljudjé poberó lahko kaj, kar ni resnica. Zato je treba, da možje, ki „Novice“ beró, jim razjasnijo stvar, da vsak vé, kako in kaj.

Že deželni zástop (takrat deželni stanovi) se je, in to prav krepko leta 1844. potegnil za to, da bi deželi kranjski, ktera v razmeri z drugimi deželami preveč davka plačuje, znižal davek. Al njegova prošnja ni bila vslišana, zato ker nekdanjih deželnih stanov absolutistična viša vlada ni porajtala več kakor toliko, kolikor je sama hotela.

Ustavni deželni zbor kranjski (in to enoglasno brez razločka strank) si je v eno svojih prvih dolžnosti štel, da je povzdignil glas za znižanje gruntnega davka, in v 40. svoji seji leta 1863. (glej „stenografični zapisnik“ str. 32 itd.) je sklenil prošnjo do Njih Veličanstva, ki je merila na to, naj bi se do onega časa, ko se bode predrugačil davek po vseh deželah našega cesarstva, navadni gruntni davek od 16 odstotkov znižal na 12, in se po tej meri tudi prenaredile doklade; zbor je ob enem tudi sklenil, da posebna deputacija gré na Dunaj prosit Njih Veličanstva te milosti. — Kaj pa je gosp. Pajik takrat delal? Davkarijam svojega okraja je ukazoval, da pobirajo davek po ostrem predpisu, in po eksekuciji, kjer z lepo ne gré.

Presvitli cesar je milostljivo sprejel deputacijo deželnega zbora in njeno prošnjo dal ministerstvu, naj poseben ozir na-njo jemlje. Al ministerstvo denarstva takrat ni imelo srca za našo ubogo deželo; 14. svečana 1864. leta je došel deželnemu odboru odpis, da se ne dá vslišati prošnja deželnega zbora kranjskega, ker potem bi utegnile tudi druge dežele isto zahtevati. Ta ministerski odpis je deželni zbor bridko presunil (glej stenogr. zapisnik 1864. leta str. 5); al ni mu poguma vzel vnovič potrkati na vrata više vlade; ponovil je svoje pritožbe in svojo prošnjo (glej stenograf. zapisnik str. 9 itd.) v 40. seji 1864. leta. In 21. decembra 1864. se mu je posrečilo, da je bila prošnja deželnega zbora vslišana po milostljivem ukazu cesarjevem, po kterem c. k. ministerstvo denarstva kranjski deželi ukazuje, da se ima od leta 1865. začenši, vsako leto in tako dolgo, dokler ne bo gruntni davek po novih uredbah vpeljan, v vseh krajih, kteri so z gruntnim davkom najbolj preobloženi, odpisovati celoma ali deloma in to ne le samo posamesnim gruntnim gospodarjem, temuč tudi celim soseskam ali celim okrajem.

Kakor zeló je bil deželni zbor vesel te cesarjeve milosti in hvaležen za to dobroto, tako nevoljen je bil zarad tega, da kranjska c. kr. finančna direkcija in c. kr. okrajne gosposke so kratile milostni cesarski ukaz, in imel je hud boj zarad tega s c. kr. deželnim glavarjem v 23. seji leta 1866. (glej stenogr. zapisnik str. 396). Misliti je bilo potem, da bojo gospóske ukaz cesarski odsihmal vestnejše spolnovale; al sporočilo dotičnega odbora v deželnem zboru 2. oktobra 1868. leta (glej stenogr. zapisnik str. 535 itd.) kaže, da se žalibog! spet niso popolnoma spolnovali predpisi cesarskega ukaza. „Tako ne sme dalje trpeti. Dobrota, po Njih Veličanstvu deželi podeljena, ne sme odvisna biti od dobre volje posamesnih uradnikov, ampak naj pride popolnoma in enakomerno na dobro vsem, kterim je po Najvišem sklepu namenjena“ — tako so se glasile pritožbe deželnega zbora lanskega.

To je na kratko povzeta zgodovina tega, kdo je deželi naši izprosil po ministerstvu pri Njih Veličanstvu milostljivi sklep, da si gruntni davek odpisuje. Gosp. Pajik bi še dandanes rubil in na kant deval kmete po predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1864. leta, ako bi deželnega zbora ne bilo. In če odpisuje ubogim kmetom gruntni davek, ne storí druzega kakor da spolnuje svojo dolžnost. Zahvala gré le Njih Veličanstvu, da so milostno vslišali, za kar je deželni zbor kranjski (a ne Pajik) prosil, in čemur je ministerstvo saj drugi pot pritrdilo, da smo prejeli blagi sklep od 31. decembra 1864. leta.

Da se resnica prav spozná, je slišat' treba dva zvoná — pravi slovenski pregovor. V ta namen so spisane te vrstice, da resnico izvedó, ki je dozdaj še niso vedeli ali so jo nalašč zakrivali.

Národne stvari.

Glasi iz naroda.

(Konec.)

Dalje naši nasprotniki strašijo ljudstvo, kake strašne zmešnjave da bodo, če se vresničijo zahteve Slovencev; da ne bo druzega potem kot punti, prekucije itd. Prašamo vas, ki tako govorite: kaj tako strašnega neki mi zahtevamo? Mi ne vidimo v svojih zahtevah nič strašnega, nič nevarnega in nič novega, temuč le to, kar nam je že davno cesarjeva beseda zagotovila, kar drugi narodi že davno imajo, in kar nam gré po Božjih in naravnih postavah. Ravno Oni, ki je dal Nemcu dar govora in jezika, dal ga je tudi Slovanu, in enako pravico do brambe svoje narodnosti, ki jo imajo v Avstriji Nemci in Magjari, imajo jo tudi Slovenci.

In če želimo zedinjene Slovenije, kaj neki je to tako groznega? Mi trdimo, da zedinjena Slovenija bo nova jaka podpora Avstrije, kakoršne posebno potrebuje na južno-zapadni meji proti zmiraj dalje se širjajočemu italijanizmu. Mar ne slišite glasú: „Italija do Drave!“ Mar ne veste, da so nam Lahi že požrli 30.000 Slovencev? Nikjer v Avstriji niso narodi tako zdrobljeni na majhne kose, kot ravno na jugu. V brambo proti sovražniku pa le „združena moč“ veljá. Mi Slovenci, razdeljeni na osem dežel, ne moremo niti sebi ohraniti narodne samostojnosti proti tujemu življu, niti Avstriji biti krepka podpora proti vnanjim napadom. Nasprotniki nam sicer podtikajo panslavizem, izdajalstvo in enake vražje namene; al to so le njihove zvijače,

zavoljo kterih mi ne bomo odstopili od svojih pravic. Mi vemo, da nasprotniki obračajo plašč po vetru; kar so včeraj v blato teptali, danes v nebo povzdigajo, in narobe. Mi Slovenci še nismo do tega prišli, kot oni avstrijski Nemci, ki so javno izrekli, da nočejo biti v Avstriji, ako ne bojo gospodovali. Mi nočemo gospodovati, temuč le v ravnopravni državi mirno drug poleg druzega živeti. Skušena in potrjena je beseda slavnega našega pevca: „hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencu ne gane“, pa tudi slavnega českega prvaka: „da bi Avstrije ne bilo, naredili bi jo danes“. Slovenci imamo zatrjen svoj obstoj v ravnopravni Avstriji, zunaj nje ne vemo, kaj nas čaka; al mi zahtevamo, da nam je pravična, kakor smo jej bili tudi mi vselej zvesti.

Naši nasprotniki grdé in obrekujejo duhovščino našo in narodne voditelje, da zapeljujejo in vodijo narod v propad in pogubo, in zagriznjeni kričijo, da ne bo mirú, dokler živí Bleiweis, Toman, Costa itd. Slovenci, pa tudi vi, nasprotniki! odgovorite: kdo je 1848. leta stal za Avstrijo in za pravo, národni možje ali pa ščuvalci, podpihovalci in zapeljivci! — V viharnem času so vodili naš narod po poti pravice, postavnosti in zvestobe do Najvišega prestola ter mu ohranili slavo in dobro imé v zgodovini, pa tudi sebi pridobili zaupanje in udanost narodovo. In po ravno tej poti in v tistem smislu hodijo še danes; blagor in sreča naroda slovenskega v Avstriji jim je zvezda, ki jih vodi, zato stojimo za njimi, zato poslušamo njih, a ne sovražnikov našega naroda. Koliko zaslug so si pridobili naši prvaki v poslednjih letih, z omiko slovenskega naroda, spoznava vsak tujec, kdor vé, kaj so že dovršili, in spoznava narod sam, če tudi morebiti še ne zadosti, kajti dostojno bojo znali ceniti to še le naši unuki in unukov unuki se čudili, da govorim z besedami našega pesnika. Naši prvaki so pripravili narodu našemu častno mesto med narodi slovanskimi in avstrijskimi, ker on je danes, vkljub vsem oviram, tolike veljave, da se ne more prezirati več.

Naj toraj svet sodi, kdo ima pravo? naši národni voditelji, ki se trudijo po naravni in postavni poti voditi narod k napredku v omiki in blagostanji, -- ali pa nasprotniki naši, ki niso niti pošteni Nemci, Italijani ali Magjari, niti pošteni Slovani, temoč sovražniki naše narodnosti, od vseh vetrov skup naneseni. In ti za hočejo narode strahovati in ustavljati na njihovem postavnem napredovanji, ter nimajo druzega pôsla nego narode psovati, lagati, obrekovati in ščuvati. In s tem ne nameravajo nič druzega, kot čedalje bolj razdirati prijaznost med narodi in tako Avstrijo peljati v propad. Da bi bila sama desetina sloge in vzajemnosti v Avstriji, mimo tega, kar je nesloge, nasprotovanja in psovanja, oj, na koliki stopinji blagostanja in sreče bi bila danes ona!

Zato Slovenci! bodimo pazni in čujmo noč in dan; ne poslušajmo sovražnikov in ne vdajmo se nasprotnikom, naj se nam ližejo kot lisičasti kužeki ali nam grozijo kot zgrabljivi volkovi! Bodimo složni in vzajemni; z združeno močjo in na postavni podlagi delajmo, vsak po svoji zmožnosti in vsak po svojem poklicu, za srečo in blagostanje naroda in države. In Bog bode blagoslovil naše delo, saj nam je in bode sveto geslo povsod: „vera, dom in cesar!“ —r.

Dopisi.

Iz Kopra v Istri. *(Pridelek svile in cena semena. Šolsko nadzorstvo. Narodne zadeve.)* Kokonov japaneškega semena se je pripeljalo letos v Koper 219 centov in 81 funtov, cent po 80 kr. do 1 gold. 40 kr. Kokonov domačega semena je bilo 114 centov in 20 funtov, cent po 1 gold. 50 kr. do 2 gold. 20 kr. Vsega skup je bilo tedaj 334 centov. Lani je bilo vsega skup samo 140 centov in 72 funtov, tedaj smo letos za 193 centov in 28 funtov na boljem. Crviči japaneškega izvirnega semena, tudi oni prvega zaroda, bili so vsi zdravi, — črviči japaneškega druzega, tretjega zaroda in črviči domačega semena skor vsi bolni, le malo se jih je zapredlo. Nekaj nam je bilo letos krivo tudi neugodno vreme; deževalo je zadnje dni majnika, prve dni junija pa je bilo prav mrzlo. Prodajo se kokoni v Kopru (Capodistria) prav lahko, ker imamo 3 lepe predilnice.*) Cena je bila nektere dni prenizka. Videl sem jokati se revne kmetiče, rekši, da „še perje mi ni plačano“! Istrani, sadite murbe, da bote imeli svoje perje; priskrbite si pri skušenih svilorejcih zdravega semena, in gotovo si bote s svilorejo opomogli!

Še nekaj. Ljudske in realne šole v Istri so dobile nadzornika in njegove pomočnike. Nadzornik je g. Mihovil Klaić, mož učen, značajen, rodoljub z dušo in telesom, ki se že več let vojskuje za svoj narod v dalmatinskem deželnem zboru. Kakor nas je napolnil z radostjo glas njegovega imenovanja, tako nas je zopet osupnil glas, da bo gosp. Klaić težko prevzel odločeno mu mesto v Istri.**) Od njega smo se nadejali rešenja; ako nas zapustí, propali bomo, ker vrinuli nam bodo kakega Lahona. Pomočniki Klaićevi so: g. Favento in Babuder, učitelja v Kopru, g. Niederkorn, učitelj v Rovinju, in dr. Nazor iz Lušinja. Prvi trije so očiti slavofagi, četrti najbrže ni bolji od prvih, ker Lušinj je pravo gnjezdo odpadnikov. Al vse to nas ne straši, samo da nam Klaić ostane!

Sploh gré v Istri vse rakovo pot. Tudi tega, kar imamo, ne znamo ceniti. F. R. je za letos sestavil in s pomočjo poreškega in tržaškega škofa na svitlo izdal národni koledarček. Res, da ni bilo mojstersko delo, al bil je tudi pohleven in ponižen, ter se je lepo priporočal rodoljubom rekoč: „Bratje, ne pustite me drugo leto na cedilu; pero v roko in pišite, da tako podamo narodu dobro in podučno knjigo“! Vse zastonj; oglasila sta se do sedaj samo dva vrla bogoslovca iz Gorice in prečastiti poreški škof; vsi drugi — sladko spavajo, in zato bo tudi „Koledarček“ zaspal. Lahko je pri poliču vina jokati se po novinah: Slovenci, spomnite se nas, Hrvati ne zapustite nas, to je, duše v vicah pomagajte nam! Al vekanje po novinah nas ne bode spravilo naprej, ne bode nikdar probudilo našega naroda. Bratje, pustimo jok in stok, ter raji delajmo, da kaj storimo za narod!

Iz Krope 17. julija. J. Z. *(Nebne prikazni.)* V četrtek 8. t. m. napotim se ob štirih zjutraj iz Homca proti Kropi, kamor sem potoval na počitnice. Jutro je lepo. Vendar pa je bilo nebo, zlasti proti vzhodu, z neko čudno črnkasto meglo prepreženo. Krasen je bil ta dan solnčni vzhod. Vedno oziral sem se proti vzhodu, kjer se je solnce iz une črnkaste megle vedno više in više dvigalo. Bilo pa je solnce videti krvavo in neke tako čudne megle so ga obdajale, da očesu prav nič ni težko délo, ako je človek tudi 5 minut neprestano va-nj gledal. Zdelo se mi je, da gledam luno, a ne solnca, tako zeló je bila svitloba solnčna po unih meglah zmanjšana. In res sem še tisti dan slišal, da sta se dva precej „civilizirana“ gospoda o solčnem vzhodu prepirala, ter prvi nju trdil, da vzhaja luna, a drugi dajal

*) To nam je živa priča, da predilnica je tudi na Kranjskem nam prva potreba. Vred.

**) Po razglasu rodoljubnega g. Klaić-a v Kastvi nikakor ne vzame on te službe, ker tako imenovanje, ki njega jemlje domovini svoji pa ga tira v drugo deželo, žali narodno-politični čut njegovega naroda. Vred.

solncu prvo mesto!! Kteri izmed teh dveh gospodov je imel prav — to lahko sodi „Novični“ čitatelj! — Moje potovanje ta dan bilo je prav težavno, ker dan je bil nekako čudno soparen. Popoldne, bilo je okoli poli treh, počasi prisopiham od Naklega proti Bistrici. Tu se mahoma zasliši pri popolnoma jasnem nebu neko čudno bobnenje pod nebom in kmalu potem začne hitro po vrsti pokati kot da bi kdo s puško streljal. Bil je menda to meteor, kakor vam je tudi gosp. Robič v zadnjem listu „Novic“ iz Šenčurja o enacem prigodku poročal. Ženjice, ki so na polju žito žele, so proti nebu boječe gledale, ne vedé, kaj da to pomeni. Živa potreba bi res bila, da bi se v ljudskih šolah prav po domače razlagal nauk o naravoznanstvu.

Iz Kranja. — Na našo gimnazijo dobimo za učitelja naravopisja in računstva Goričana gosp. Fr. Krašan-a, ki je dozdaj bil namestni učitelj na gimnaziji goriški.

Iz Čateža. — „Danici“ se piše, da je ponoči od 12. do 13. dne t. m. bila čisto vsa cerkev oropana; le do monstranice niso mogli tolovaji. Ljudstvo je revno, — še za sol nima, cerkev pa tudi nima nič premoženja. Gospod fajmošter prosi milodarov.

Iz Zadloga 14. julija. —er. *(Prikazni na solncu.)* Več kot 10 dni, ko sem imel opravilo na vrhuncih kranjskih hribov v okraju Idrijskem, celi dan ni bilo videti solnca; zakrivala ga je dimnica. Le pri izhodu za malo časa se je videl kot v zagrinjalo zavita ognjena krogla, in 10. dan t. m., predno se je mračiti začelo, videl sem in tamošnji hribovci z menoj solnčno tarčo temno-rdečo, ki se je krog in krog vrtila in to čedalje hitreje; iz sebe pa je metala na vse strani ravnopotezne žarke, dokler ni obstala. Zdaj pa je iz solnčne krogle začelo kot blisk hitro vtrinjati se tisoč in tisoč temnoplavih krogelj tako velicih kakor solnčna tarča; od zapada proti izhodu na Zadloško planino (skor eno uro daleč) so švigale gori in doli, dokler niso zginile. Kakih 8 minut smo gledali to čudno prikazen, ki je čedalje bolj pojemala, dokler ni popolnoma prestala, ko je solnce zatonilo za greben gorovja.

Iz Iga 19. julija. ✝ — Človek, ki v istem kraji živi, od kodar „Tagblatt“ svoje dopise prinaša, pač najlože spoznava, da je „Tagblattu“ ravno tako lahko zlagati se kakor pajku kako muho zadaviti. Predno „Tagblattove“ laži o njegovem spisu od 12. dne t. m. iz našega kraja prerešetam in ovržem, naj vam ljube „Novice“ popred popišem na tanko, kaj in kako da se je pri nas godilo v nedeljo 11. julija. — Naši fantje so si omislili prav lepo národno zastavo, kakoršnih so na taboru v Vižmarjih več videli. Imeli so sicer že tudi na taboru svojo zastavo, al bila je le majhna, kajti omislili si si jo še le zadnjo uro, ko so se že na tabor podali. Ker so pa tam videli krasne zastave, so spoznali, da njihova zastava ni dostojna, toraj so precej sklenili, napraviti si novo lepšo — in tako se je tudi zgodilo. To novo zastavo so ljubljanske Slovenke v veliko veselje našim rodoljubnim fantom obdarovale z lepim dragocenim trakom. Gosp. Pajik je kmalu izvedel, da so si naši fantje omislili národno zastavo, a to ga je jako vznemirilo; ga li barve tako bleščijo, da jih kar videti ne more? Kako da se taka bolezen imenuje, ne vem, ker nisem zdravnik. Ljudje pravijo, da je v Ljubljani pri vas še več takih gospodov, ki se bojijo, da ne bi v pogledu narodnih barv oslepili, kterih oko pa da z radostjo se ozira v barve zastave ljubljanskih turnarjev in v barve „schwarz-roth-golden“. Našim ljudem pa kakor vsakemu domoljubu so belo-modro-rdeče zastave še prav zato v srce priljubljene, ker presvetli cesar Ferdinand I. so te barve leta 1836. o reviziji deželnih grbov za naše deželne barve oklicati blagovolili in take so še danes. Če gosp. Pajik morebiti tega ne vé, naj bere „Novice“ od 1848. leta, in da mu prihranimo sitni trud, mu citiramo dekret c. k. dvorne kancelije od 31. oktobra 1836. l. št. 21911 in 28581. Že v nedeljo 4. dan t. m. nam je gosp. Pajik poslal 10 žandarjev pod poveljstvom gosp. Šlibarja in briča Flaka na Ig, — al ne zato, da bi nas varovali, kakor je nekdaj treba bilo, divjih Turkov, ki so pohištva palili, žene in otroke v sužnost odpeljevali, ampak zato, ker je izvedel, da hočejo prijazne ljubljanske Slovenke lep trak naši zastavi prinesti, in jo s krasnim vencem ovenčati. Možje pripovedujejo, da sta se bila g. Š. in birič v gostilnici navzela take „židane volje“, da so se Ižanci jima prav iz srca smejali. V taki „židani volji“ pa se človek lahko kaj prehití ali kaj storí, kar potem obžaluje. Toraj prosimo gosp. Pajka, kadar nam pošlje svoje ljudí, naj jim naročí, da se ne zgodí kaka nesreča. — Pripeljali so se 4. dne t. m. Slovenke iz Ljubljane in v hiši so privezale zastavi darovani trak, žandarji pa so se iz bližnjega griča ozirali proti hiši, kedaj da se bo zastava prikazala iz hiše, menda da bi jo zgrabili. Al fantje niso prinesli ven iz hiše zastave, tako, da so žandarji, ki so radovedni, kakor vsak drug človek, morali v hišo iti, da so videli zastavo in trak, ktero jim je fant, ki ima zastavo spravljeno, z veseljem razkazoval; všeč jim je bila tako, da so rekli, da je lepa, krasna. To se je tukaj godilo v nedeljo 4. dne t. m. — Med tednom spet nismo videli nobenega žandarja, in zastava je mirno ležala v hiši, v kteri je spravljena — le fantje so tù pa tam pripovedovali, kako lepa da je njihova zastava, kako lep je trak, ki so ga iz Ljubljane dobili. Zato so ljudjé prosili, naj jim fantje zastavo očitno pokažejo — a noben od njih ni vedel, da zastave brez potrebnega dovoljenja ne smejo očitno nositi. Vedeli so sicer, da je g. Pajik naročil srenjskim možém, fantom zastavo vzeti, kakor hitro jo očitno pokažejo, in da je rekel, da fantje zastave ne smejo očitno nositi; al oni so mislili, da jim g. Pajik le zato to prepoveduje, ker mu je národna zastava trn v pêti; pa tega niso vedeli, da je po postavi prepovedano, brez dovoljenja zastavo očitno nositi. — Prišla je zopet nedelja 11. t. m. — 6 žandarjev je hodilo sem in tje po vasi; ljudje pa so se nevoljno popraševali, kako to, da toliko žandarjev po vasi postopa, ko jih čisto nič treba ni, — pozimi pa, ko so rokonači se nad Tomišljem na Krimu vgnjezdili, po kočah in žitnicah kradli, in celó živino iz hleva kradli, takrat pa ni bilo skor nobenega žandarja videti! Ker so tisti, ki so za napravo zastave kaj podarili, fante le prosili, da bi jim vendar enkrat zastavo pokazali, in ker so fantje mislili, da ni prepovedano, jim jo pokazati, je vzel županov sin zastavo in jo brez vsega hrupa nesel iz enega konca vasí, ker v najzadnji hiši proti Turjaku je zastava spravljena, skozi vas. Spremilo je nekaj fantov zastavo, kterim so se v vas gredé pridružili še drugi, posebno pa radovedni otroci in ženske. Tako so prišli do sredi vasi mirno do županove hiše, kar na enkrat jim pot zagradijo žandarji; stopili so na cesto, napeli peteline, namerili svoje puške na prihajočo trumo in bliže stoječim bodala na prsi naslonili ter zaklicali: „Halt! ihr verfluchten Schweine, ihr krainischen Esel!“ — Vsi so obstali, in ker so mislili, da jim žandarji hočejo zastavo vzeti, so le rekli: „Zastava je fantovska, mi je ne damo“ — bliže stoječi pa so svoje razgaljene prsi nastavili žandarjem ter jim rekli: „Prebodite nas, če imate pravico mirne ljudí prebadati!“ Zastavonoša pa, na kterega so bile še posebno puške z napetimi petelini in z nataknjenimi bodali obrnjene, poklekne, položí klobuk zraven sebe na tla, se ozrè proti nebu ter reče mirno pa resnobno; „Zastava je fantovska; jaz za-njo dam kri in življenje:

živ je ne izpustim, toraj ustrelite me!“ Na to je rekel neki doslužen vojak: „Jaz tudi poznam vaše postave, 3 stopinje stopite nazaj, da se more zastava v stran nesti.“ Birič Kutzler, kterega naše ljudstvo ne sovraži tako ko biriča Flaka, je tolažil žandarje: „kaj hočete jim? vsaj to so mirni ljudjé; jaz sem bil že ob vsaki uri tukaj po dnevi in po noči, in noben mi še ni nikoli nič žalega storil“. In tudi eden žandarjev, ki nekoliko slovensko razume, je tolažil svoje tovarše, ki menda le (!) nemški znajo, da so potem nekoliko odstopili. Na to je zopet zastavonoša vstal in na županove besede, da naj zastavo v stran nese, jo je mirno nesel v bližnjo županovo, toraj domačo hišo. Žandarji so hišo obstopili. Ljudje, kterih se je na cesti pred hišo veliko zbralo zato, ker počil je glas po vasi, da so fantom zastavo strgali, pa so klicali: „zastava je naša, mi jo hočemo ven imeti, da se nese nazaj v tisto hišo, kjer je sicer spravljena“. Žandarji so hoteli, da bi jo skoz okno ven podali; al zastavonoša je rekel mirno pa določno: „kjer je zastava noter v hišo prišla, tam bo tudi ven šla“, in po teh besedah jo je nesel po vasi doli zopet v tisto hišo, kjer jo je popred vzel. Spremili so ga nazaj večidel otroci — le še pri eni hiši, kjer je nekoliko mož stalo, je še malo postal, da jim jo je pokazal. Ljudstvo se je mirno razšlo — ob 9. uri zvečer že ni bilo nobene žive duše na ulicah več — vse je bilo že tiho in mirno. — Vse to se je na tanko tako godilo, kakor sem Vam popisal — in vendar smo imeli zavoljo te dogodbe, ko žandarjem nikdo ne ene žalbesede rekel ni, ampak le oni so nas z „Schweine“ in „Esel“ pitali, skoz en teden 25 vojakov na Studencu. Pa bote morebiti rekli: Se je že še kaj posebnega druzega godilo, drugače pa bi vojakov ne bili dobili. Jaz pa pravim, zakaj da smo imeli vojake: tega sami ne vemo; to vé le ljubi Bog in pa g. Pajik. Za gotovo se pripoveduje to-le: Ko se je ljudstvo že razšlo in ni bilo nobene nevarnosti več, je prvi naš srenjski svetovalec, čegar očetovska skrb bi nam rada darovala cel regiment vojakov, poslal enega žandarja v Ljubljano po vojake. Ta je svojim višim poročal, v kaki veliki nevarnosti da so ostali žandarji na Studenci, da jih žugajo pobiti, da je punt na Studenci in Bog vedi kaj še! In ponoči ob dveh so prišli že vojaki — v popolnoma mirno vas. Nobenemu se še sanjalo ni, da pridejo vojaki; edini ljubeznjivi prvi svetovalec je to vedel. Tako je vse mirno spalo, da so vojaki tolkli na vrata in pri eni hiši so celó okinj vbili, da so spijoče ljudí izbudili. Kako da so vojake razdelili po hišah, in odgovor na „Tagblattov“ popis „Bauernexcesse“ Vam povém drugi pot. Kdor bode ta skozi in skozi resnični popis bral, mora se pač nehoté spominjati nemškega pregovora: „mit Kanonen auf die Spatzen schiessen“ — „s kanonami streljati vrabce“.

Iz Ljubljane. *(Iz deželnega odbora)* poslednjih dveh séj naznanjamo nektere važnejše rečí. Ministrovo sporočilo, da se v Senožečah in Kostanjevici spet ustanovite c. kr. sodniji, se je v vednost vzelo. — Zarad stenografov za prihodnji deželni zbor se je potrebno odločilo. — Na pritožbo iz okolice ljubljanske, da že več časa cigani nadleževajo varnost dežele, bo deželni odbor opomnil županije, naj ostro pazijo na vlačugarje, vjamejo jih in okrajnim gosposkam izročijo, da jih iz dežele potirajo; ob enem pa se odbor obrne do dež. vlade, naj ukaže gosposkam, da v tem početji so s žandarji itd. na pomoč županijam, kakor postava veleva, in da naj se pozveda, kako je to, da se cigani pritepó tako deleč čez meje naše dežele, kajti ogersko ministerstvo noče za potiranje svojih ciganov v naših deželah nobenih stroškov prevzeti, trpeti jih mora tedaj le naš deželni zaklad, to je, dežela naša. Tudi zarad izvrševanja srenjske policije bode odbor podučil županije. — Službo sekundarja v ljubljanski deželni bolnišnici je dobil dr. Ambrožič, službo sistem. praktikanta pri deželnem odboru pa Ferd. Omejic. — Pogodbo, po kteri občina Srednje vasí v Bohinu nekemu šlezkemu obrtniku prepušča pravico, da sme na srenjskem zemljišču glino (ilovico) kopati, je odbor potrdil; ali pa prevzame v gospodarstvo svoje zaklad normalnih šol, ki ga mu vlada ponuja, to prepušča deželnemu zboru.

— *(Zdrave svilne črviče)* ste izredile Marija Bobek v Ljubljani v streliščinah ulicah št. 81 in Jera Ravnikar na Vačah poleg Litije štev. 30. To „Novicam“ po natanjčni preiskavi naznanja gosp. Šolmajer onim, ki želijo zdravega semena.

— *(Naš rojak gosp. Franc Povše)*, našim bralcem dobroznani pisatelj kmetijskih rečí, ki je z izvrstnim vspehom na velikem c. kr. kmetijskem učilišču (akademiji) v ogerskem Altenburgu dovršil študije, je za učitelja kmetijstva v slovenskem jeziku na novo osnovani goriški kmetijski šoli izvoljen. Deželni odbor goriški si je v g. Povše-tu pravega moža izbral. Šola se, kakor „Domovina“ piše, začne v jeseni.

— *(Iz „Matice“.)* Odsek za izdavanje knjig je imel 16. t. m. tehtne pomenke: a) o Jovan Vesel-Koseski-jevih pesmih, kterih je razun dodelane „Mesinske neveste“ s prav ginljivim pismom poslal 60 še nikjer natisnjenih s pristavkom, da „Matici“ to in vse drugo, kar jej bode kmalu poslal, prepušča brez honorara in da za-nje želi le 3 iztiske in blag spomin Slovenije, ktero prav prisrčno ljubi čas svojega dolzega življenja. Slava! — b) o izdanji „popularne Jirsikove dogmatike“ (verne), ktero je odbor na svetlo dati sklenil že v IX. odborovi seji 19. decembra 1867. leta, — in c) o Stanko Vrazovi zapuščini in g. Macunovem dopisu v „Slov. Nar.“ št. 81. — O Koseskijevi pošiljatvi je odsek sklenil prisrčno zahvalo za velecenjeni rokopis poslati g. Koseskiju z zagotovilom, da se mu spolnijo želje, namreč da se pesmi natisnejo prav tako, kakor so pisane in da hoče Matica počakati z izdavo, dokler jej ne pošlje tudi druge obljubljene polovice. — O „verni“ se je sklenilo, g. dr. Ulago, ki je prvi nasvetoval to knjigo, prositi, da blagovoli Matici preskrbeti rokopis, da se morda že v prihodnji seji predloží in priporočí odboru. — O tretji točki je bilo sklenjeno g. Macuna prositi, da blagovoli poslati St. Vrazove spise, ktere on hrani in pové, koliko nagrade zahteva za svoj trud o vredovanji teh spisov ter da odsek javno razjasni spisek v „Slov. Nar.“ o Matičinem odboru in njegovem tajniku in zavrne krivično očitanje njegovo.

— *(Dramatično društvo)* je imelo, kakor smo zadnjič omenili, svoj drugi redni občni zbor 11. julija, kterega se je vdeležilo okoli 40 ljubljanskih udov, med njimi tudi več gospodičin in nekteri vnanji po poslanih volilnih listkih. Prvosednika namestnik g. Murnik pozdravlja s kratkim ogovorom skupščino in razloží, zakaj ni bilo mogoče sklicati zbor že prej. — O delavnosti društva poroča najprej tajnika namestnik g. Nolli, od odbora v seji 10. junija naprošen, da prevzame tajništvo. Iz sporočila njegovega se je razvidelo, da društvo šteje udov 231, med njimi predstavljajočih 31, namreč 11 gospodičin, 1 gospá in 19 gospodov. Narastlo je število udov od zadnjega občnega zbora za 33. V imeniku je izpuščenih nekaj udov, ker jih prejšnji tajnik odboru ni naznanil o pravem času, da bi se bili môgli tiskati v imeniku. Vkljub oviram odboru izhajajočim iz njegove lastne srede storilo se je kar bilo je mogoče. Odbor je spravil v red knjige za prvo in drugo leto 1867. in 1868. in je izšel zaostali 1. zvezek

in pa 5. 6. in 7. zvezek „Slovenske Talije“. Udje za 1867. leto vpisani so sprejeli vse zvezke, leta 1868. pristopivši pa 4. 5. 6. in 7. zvezek. Vsi zvezki obsegajo 37½ pôl. Igralo je društvo 9 večerov, skupaj 13 iger in sicer 3krat z vstopnino za društveno blagajnico, 3krat z vstopnino za druge namene (2 koncerta in 1 dobrodejna beseda) in 3krat pri čitalničnih besedah. Skrbel je odbor, da si pridobí denarne podpore iz deželnega zaklada in javno gledišče za zimske predstave. Znanstveni oddelek je odobril več iger za natis. — Potem o finančnih zadevah poroča blagajnik g. Žagar. Stroškov 1868. leta je bilo 924 gold. 85 kr., dohodkov pa 975 gold. 52 kr. Stan premoženja v pohištvu itd. in pa v denarji je 883 gold. 49 kr. Proračun za tekoče leto kaže dohodkov 1261 gold. in stroškov 1260 gold. — O društveni knjižnici poroča knjižničar g. Guttman. Društvo ima 43 rokopisov dozdaj še nenatisnjenih slovenskih igrokazov, 28 natisnjenih iger slovenskih, 60 českih in hrvaško-srbskih, potem več nemških in nekaj francoskih. — Gosp. Graselli poroča v imenu odbora o predstavah v javnem gledišču in osnovi dramatične učilnice. Odbor je naprosil sl. deželni zbor za denarno podporo in za eno nedeljo vsaki mesec, ktero more društvo brezplačno dobiti javno gledišče. Učilnica se bode odprla v jeseni za ženske in si je pridobil odbor za to izdatno moč v gospej Odi-jevi, ker se odbor sme nadejati podpore sl. deželnega zbora. — Potem so prišli na vrsto posamesni predlogi. Gosp. Tisen predlaga, naj se volite tudi dve gospodičini v odbor. Čez ta predlog se stopi na vtemeljeni dnevni red, ker se domoljubnim gospodičinam ne more nakladati še težavni in sitni posel odborništva, še posebno zato, ker se namerava število odbora zmanjšati. Društvo je hvaležno gospodičinam, da se trudijo z igranjem, in ne more zahtevati od njih, da bi še odborništvo prejemale. Gosp. Žagar predlaga zmanjšanje odborovega, nepotrebno pomnoženega števila od 20 zopet na 12, kakor je bilo iz početka; od teh smejo 3 biti vnanji (§. 12.) Gosp. Nolli podpira ta predlog, ker je nepotrebno tako veliko število odbornikov in ne spodbuja to druzih k delavnosti, ako se drug na druzega zanaša in je potem nemarnih preveč. Ker ima društvo letos stopiti na javni oder, treba je delalcev, marljivih delalcev, a ne figurantov. Dr. Poklukar je za število 20, pa naj se volijo marljivi delalni odborniki. Gosp. Žagarjev predlog zmaga, in se naroča odboru, da predloží do prihodnjega rednega občnega zbora spremenjena pravila c. kr. vladi. Dostavi se še v §. 14. pravil, da odbor tudi tajnika voli. — Gosp. Graselli predlaga, naj občni zbor izreče zahvalo gospodičinam, ki pomagajo društvu z igranjem. Vsi nazoči se vzdignejo in zakličejo „živile“! — Gosp. Krečа predlog, naj se izvoli časopis, v kterem se razglašajo vse društvene stvarí, se prepustí novemu odboru. — V novi odbor so bili voljeni: za prvosednika g. Graselli, za blagajnika g. Žagar, za odbornike pa gospodje: Jurčič (vnanji), Guttman, Murnik, Nolli, Valenta V., dr. Lavrič (vnanji), Stritar (vnanji), dr. Bleiweis Karol, Kandernal, Cegnar (vnanji), Ravnikar France, dr. Poklukar, dr. Hudec, Alešovec, Drahsler, Šolar, Drenik France in Vilhar Ivan.

— *(Na Grintovcu)* je v nedeljo bila družbica 6 gospodov iz Ljubljane pod vodstvom g. Kadilnika, bralcem našega lista dobroznanega hribolazca. Vreme bilo jim je ugodno; le malo snega so našli na tem velikanu naših snežnikov, — „špiceljna“ pa celó nobenega.

— *(Eden bi ga rad dal, drug bi ga rad vzel)* gosp. Šlibarja, vendar še ostane tam, kjer je bil. Ljubljanski gemeinderath namreč organizira službe; gosp. Pajik je zvestega svojega služabnika Šl. priporočal gemeinderathu, gemeinderath bi bil rad obdaroval Šl. zasluge v Vevčah, vendar je mestne očete opomnil nekdo, naj se nikar ne zametujejo služabniki, ki že zdaj služijo magistratu, in obveljalo je to. Tako g. Šlibar ostane še tudi za naprej „angelj-varh“ okolici ljubljanski.

— *(Naznanilo.)* Častiti p. n. družabniki dramatičnega društva, ki so pristopili še le za leto 1868. in niso dobili „Slovenske Talije“ 1. 2. in 3. vezek, mogó dobiti te zvezke naravnost po pošti franko poslane, ako pošljejo za-nje en goldinar gosp. blagajniku Žagarju.

Odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Delegaciji, ki zborujete zdaj na Dunaji, je sprejel uni teden presvitli cesar osebno. Državni kancelar jima je v „rdeči knjigi“ izročil najvažnejše spiske o vnanjih zadevah; dopis Beustov do avstrijskega poročnika v Rimu v tej knjigi kaže, da avstrijska vlada o verskih zadevah ne bode strun odpela. — Da je škof v Lincu zarad pastirskega lista kot hudodelec v ječo obsojen, to izbuja veliko nevolje po vsem svetu, in po pravici pravi „Reform“, da kaj tacega, da bi bili katoliški mestjani in ljudje domače škofije zavoljo cerkvenega djanja škofa krivega spoznali hudodelstva, se ni še nikjer zgodilo po svetu. Presvitli cesar je škofu odpustil kazen in nasledke. Da škof noče pomiloščenja, kakor se je govorilo, neki ni res; al kaj škof dalje storí, se ne vé. — V Bistrici na Moravskem je bil 11. dan t. m. blizo tak pretep med nemškimi turnarji in slovanskimi kmeti, kakor je bil na Jančem, le da — Vevč z umorom ni bilo. — Hujša pa je bila 12. in 13. dan v Brni, kjer so delalci, razkačeni po krivi govorici, da so nekega zlo raztepenega tkalca policaji v zaporu nalašč obesili in potem rekli, da se je sam obesel, tako razsajali, da je nastala velika razbuka, pri kteri je nekoliko mrtvih obležalo, še več pa hudo ranjenih bilo. Tudi tukaj judovski časniki kričijo: „to so osnovali Slovani, njih voditelji, ruski in pruski denarji; na križ ž njimi!“ — Preiskava o katoliškem zboru v Schlandersu na Tirolskem je razodela, da ni res, da je ces. komisar grof Manzano v nevarnosti za življenje bil, kakor so kričali „liberalci“. Zdaj pa ta drhal, ki je poprej na pritrge vpila, molčí in ne prekliče nič! — Trasovalni komisiji občnega nadgledstva avstrijskih železnic je naročeno, da mora najdalje do konca septembra t. l. načrt cele železnice od Beljaka na Trebiž čez Predel in na Gorico-Trst na drobno toliko izdelati, da vlada lahko načrt postave za zagotovljenje te železnice drž. zboru predloží, kakor hitro se bo v jeseni zopet pričel. — Deželno šolsko svetovalstvo v Gorici je 1. t. m. imelo prvo sejo; v tej seji je na vprašanje dež. odbornika dr. Tonkli-ja: kteri jezik ima biti uradni jezik deželnemu šolskemu svetovalstvu? bilo enoglasno sklenjeno: „Prava uradna jezika sta enakopravno oba deželna jezika, italijanski in slovenski; z ozirom na sedanje djanske razmere in iz oportunitatnih razlogov se bode rabil nemški jezik kot neutralni, mednarodni ali diplomatični jezik tam in takrat, kjer in kedar bi bilo težavno, zamudno ali celó nemogoče posluževati se italijanskega ali slovenskega, ali obéh deželnih jezikov ob enem. — Na Ogerskem žitna letina ni slaba, ampak precej dobra; že vozijo novo pšenico na trg; cena jej pada. — Na Francoskem vleče druga sapa; zadnja seja državnega zbora je bila zeló viharna; cesar Napoleon, čutivši, da ne gré, kakor on hoče, je oklical en kos svobode več, in si ravnokar izbira nove ministre.

Gospodom trgovcem, obrtnikom in rudarjem na Kranjskem.

Kakor je v zadnjem listu „Novic“ razglašeno bilo, bojo 29. in 30. dne t. m. volitve za kupčijsko in obrtnijsko zbornico po vsej deželi.

Naj tedaj nikdo ne zanemari važne volitve in naj jo vsak po postavnih predpisih opravi, ki so bili v istem listu na drobno popisani; nevedne in manj izurjene volilce naj podučijo domoljubi. Ponavljamo tedaj danes le še imena mož, ki naj jih volijo.

Trgovci (kupci, kramarji) za trgovski oddelek volite:

gospoda Jožefa Debevca, trgovca v Ljubljani,
„ Janeza Jamšeka, „ „
„ Vazilija Petričiča, „ „
„ Janeza Fabiana, „ „
„ Janeza Hartmana, „ „
„ Franceta Fortuna, „ „

Obrtniki (rokodelci) za obrtnijski oddelek volite:

gospoda Jožefa Šventnerja, čevljarskega mojstra v Ljubljani,
gospoda Gustava Tönies-a, stavbinega mojstra v Ljubljani,
„ Matevža Šreinerja, pasarskega mojstra v Ljubljani,
„ Pavla Skaleta, kovaškega mojstra v Ljubljani,
„ Blaža Vrhovca, zlatarja v Ljubljani,
„ Henrika Ničmana, bukvoveza v Ljubljani,
„ Antona Čepona, krojaškega mojstra v Ljubljani,
„ Antona Prmeta, peka v Ljubljani.

Rudarji za rudarski oddelek volite:

gospoda barona Mihaela Zois-a, fužinarja v Ljubljani.

Žitna cena

v Kranji 19. julija 1869.

Vagán pšenice 4 fl. 80. — rži 3 fl. —. — ječmena — fl. —. — ovsa 2 fl. 10. — soršice 3 fl. 56. — ajde 2 fl. 60. — prosa 3 fl. —. — krompirja 1 fl. 60. — fižola 3 fl. 84.

Kursi na Dunaji 20. julija.

5% metaliki 63 fl. 40 kr. Ažijo srebra 122 fl. — kr.
Narodno posojilo 72 fl. 40 kr. Cekini 5 fl. 92 kr.

Volilci okolice ljubljansko-vrhniške!

Ker se je gosp. Fid. Trpinec poslanstvu zavoljo starosti odpovedal, je nova volitev deželnega poslanca za kmetiško okolico ljubljansko-vrhniško razpisana na 31. dan tega meseca, to je, v soboto teden.

Spet je tedaj društvu „Slovenija“, ki ima do tega po svojih štatutih pravico, došla naloga, da nasvetuje volilcem možá, kterega naj volijo.

Odbor imenovanega društva si je svest odgovornosti, ki jo s takim nasvetom proti deželi na-se vzame; al ker vidi, da mu narod naš zaupa in da je v poslednjem času povsod tisti bil in skor enoglasno izvoljen, ki ga je društvo nasvetovalo, zato tudi zdaj pogumno stopi s svojim nasvetom pred Vas, in to temveč, ker Vam nasvetuje možá, kterega so si izbrali veljavni volilci iz mnozih straní ljubljansko-vrhniške okolice, ko so bili za svoje mnenje poprašani. In ta mož je:

gospod France Kotnik, posestnik iz Vrda blizo Vrhnike.

Gospod France Kotnik, dobro poznan po deželi naši, je kmetijsk gospodar, ki veliko davka plačuje; al ne samo v kmetijstvu je izveden, v kterem tudi družbi kmetijski kranjski opravlja opravila predstojnika poddružnice vrhniške, temuč izveden je tudi v tehniki in stavbenih znanostih, po kterih bode dobra moč deželnemu zboru; izobraženi mož pozná potrebe dežele naše in Avstrije vse, in ker je samostojen po svojem posestvu in se nima nikomur vklanjati, bode postopal v vsem le na prid in blagor naroda slovenskega, čegar pošten in veren sin je in isti program ima kakor večina deželnega našega zbora.

Odbor „Slovenije“ pa misli mnozih volilcev, ki so si izbrali kmetovalca gosp. Kotnika za svojega poslanca, še posebno za tega del pritrjuje, ker se ta volitev dotikuje kmetiške okolice, in ker je prav, ako tudi okolica vrhniška ima enega poslanca v deželnem zboru, kakor okolica ljubljanska ima že svojega.

Tak je tedaj mož, ki ga Vam živo priporočamo.

Zato pa tudi trdno zaupanje stavimo v Vas, da enoglasno volite njega, in se ne daste motiti po nikomur našim pravilom nasprotne stranke, ki Vas morebiti pregovarja za druzega in se Vam hlini in slini, da bi Vas na limanice vjel.

Pridite tedaj 31. dan t. m. dopoldne vsi v Ljubljano k volitvi in enoglasno si volite gosp. Franceta Kotnika za svojega poslanca.

Opominjamo Vas le še tega, da vsak volilec seboj prinese povérilni list (Legitimationskarte), ki ga je dobil od okrajne gosposke, in da ga oddá volilni komisiji; drugače bi ne smel glasovati in zgubljen je glas.

Odbor národnega društva „Slovenije“ v Ljubljani 19. julija 1869.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik**. — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.